Lietas arhīva Nr. CA-0997-22/32
ECLI:LV:RAT:2022:0427.C30527921.6.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Rīgā 2022. gada 27. aprīlī

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija šādā sastāvā:
tiesnese referente Inese Strelča,
tiesneses Ilze Celmiņa un Ligita Gavare,
rakstveida procesā izskatīja civillietu /pers. D/ prasībā pret /pers. E/ par uzturlīdzekļu piedziņu sakarā ar /pers. D/ apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2022. gada 13. janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2021. gada 6. maijā, ar grozījumiem 2021. gada 9. novembrī, prasītāja /pers. D/ cēla prasību pret atbildētāju /pers. E/ par uzturlīdzekļu piedziņu, kurā pamatojoties uz Civillikuma 188. panta pirmo daļu lūgts piedzīt no atbildētāja prasītājas labā uzturlīdzekļus 100 EUR ik mēnesi.

[2] 2021. gada 11. jūnijā tiesā saņemti atbildētāja rakstveida paskaidrojumi par celto prasību, kurā prasību uzskata par nepamatotu un noraidāmu.

[3] 2021. gada 9. novembrī tiesā saņemti prasītājas iebildumi par atbildētāja paskaidrojumiem, norādot, ka visu dzīvi ir strādājusi, darba stāžs ir no 1979. gada, ko apliecina izziņas no VSAA. Informēja tiesu, ka meita pēc savām iespējām sniedz prasītājai palīdzību un atbalsta viņu.

[4] 2021. gada 24. novembrī tiesā saņemti atbildētāja paskaidrojumi, norādot, ka prasītājas attieksme pret atbildētāju bērnībā un jaunībā, viņas pieļautā emocionālā un fiziskā vardarbība, ir atstājusi psiholoģiskas un emocionālas sekas atbildētāja psiholoģiskajam un emocionālajam stāvoklim līdz pat šim brīdim.

Ievērojot minēto, prasība ir nepamatota un noraidāma pēc būtības. Izvērtējot konkrētos lietas apstākļus, lūdz tiesu ņemt vērā, ka pēdējos divus vecmāmiņas dzīves gadus viņu uzturēja un fiziski kopa atbildētājs, nodrošinot gan nepieciešamos medikamentus, gan nepieciešamo aprūpētājas klātbūtni, brīžos, kad pašam nebija iespēju to fiziski nodrošināt. Prasītāja savas mātes aprūpē dalību neņēma, tieši otrādi, pazemoja un ņirgājās par viņu.

Prasītāja nav iesniegusi nevienu dokumentu, kas apliecinātu, ka prasītāja ir uzturējusi atbildētāju. VSAA izziņas nesniedz informāciju par prasītājas ienākumiem, jo tikai izziņā par 2021. gadu ir atšifrēti prasītājas ienākumi. Pēc tēva aiziešanas no ģimenes atbildētāju faktiski uzturēja vecvecāki, bet, sasniedzot pilngadību, paralēli studijām atbildētājs ir strādājis un sevi nodrošinājis pats. No pievienotajiem dokumentiem var secināt, ka prasītāja ir izvairījusies no ienākumu gūšanas un ir dzīvojusi uz sociālo pabalstu rēķina.

[5] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2022. gada 13. janvāra spriedumu prasība noraidīta kā nepamatota.

Pirmās instances tiesas spriedums pamatots ar šādiem motīviem.

[5.1] Konstatēts, ka neviens pušu radniecību apliecinošs dokuments lietā nav iesniegts, taču acīmredzami lietā nepastāv strīds, ka atbildētājs ir prasītājas dēls.

Prasītāja cēlusi tiesā prasību par uzturlīdzekļu piedziņu 100 EUR apmērā ik mēnesi vecāka labā, pamatojoties uz Civillikuma 188. panta pirmo daļu.

Atbildētājs prasību par uzturlīdzekļu piedziņu neatzīst, līdz ar ko strīds jāizšķir tiesai.

No Civillikuma 188. panta izriet, ka tajā nav noteikti konkrēti gadījumi, kādos iestājas bērna pienākums uzturēt vecākus, tāpat nav noteikts konkrēts apmērs un laika periodi, kādā bērnam būtu jāuztur vecāki.

[5.2] Atsaucoties uz judikatūru, proti, Senāta 2011. gada 27. aprīļa spriedumu lietā Nr. SKC-160/2011, secināts, ka izšķirot strīdu par uzturlīdzekļiem vecākam, primāri ir noskaidrojams jautājums par vecāka nepieciešamību pēc papildus līdzekļiem un pēc tam novērtējams ir arī bērna mantas stāvoklis. Tāpat, tiesas ieskatā, ir būtiski noskaidrot iemeslu, kādēļ vecāki paši nespēj sevi nodrošināt un apgādāt.

Prasītāja norādījusi, ka viņa ir 59 gadus veca pensionāre. Atzīts, ka Latvijas Republikā vispārējais pensionēšanās vecums sievietēm ir 62 gadi, līdz ar ko atzīstams, ka prasītāja nav sasniegusi pensijas vecumu.

No lietas materiālos esošās VSAA 2021. gada 30. septembra izziņas izriet, ka prasītāja līdz 2021. gada aprīlim saņēma invaliditātes pensiju 83,04 EUR mēnesī, 2021. gada maijā saņēma 347,94 EUR, bet kopš 2021. gada jūnija saņem pensiju 136 EUR mēnesī.

Konstatēts, ka, pamatojoties uz VDEĀK 2020. gada 25. maija lēmumu Nr. 12-2020-619, prasītājai noteikts vispārējo darbaspēju zaudējums 25 %-59 % un trešā invaliditātes grupa uz laiku līdz 2021. gada 21. oktobrim. No lēmuma cita starpā izriet, ka iesniedzēja vēlas, lai noteiktu augstākas pakāpes invaliditāti, jo uzskata, ka viņas veselības stāvoklis ir smagāks, nekā bija novērtēts. Norādīts, ka funkcionālo spēju pašnovērtējuma anketā iesniedzējas atzīmētās grūtības neatbilst uzrādītām konsultantu slēdzieniem un izmeklējumu rezultātiem. Līdz ar to iesniedzējas funkcionēšanas ierobežojumi ir vērtējami kā mēreni.

[5.3] Ievērojot VDEĀK lēmumā norādīto un to, ka prasītājai ir noteikta pati zemākā- 3. invaliditātes grupa, nosakot vispārējo darbspēju zaudējumu 25-59% procentu robežās ar mēreniem funkcionēšanas ierobežojumiem, atzīts, ka invaliditātes piešķiršana prasītājai netraucē strādāt algotu darbu un gūt papildus ienākumus invaliditātes pensijai, jo, vadoties no dzīvē gūtajiem novērojumiem, atzīts par vispārzināmu fakts, ka strādā un gūst ienākumus arī personas, kurām noteikta pirmā invaliditātes grupa.

Šādos apstākļos atzīts, ka prasītāja ir persona darbaspējīgā vecumā, kura ir spējīga strādāt un sevi apgādāt, taču subjektīvu iemeslu dēļ to nedara, izvēloties prasīt uzturlīdzekļus no sava dēla, kuram savukārt, pašam ir pienākums uzturēt savu bērnu.

Objektīvus iemeslus tam, ka prasītāja pati nespēj sevi apgādāt, tiesa nav konstatējusi.

Prasītāja kā vienīgo iemeslu nespējai sevi uzturēt norādījusi to, ka viņa saņem invaliditātes pensiju, taču vienlaicīgi prasītāja neko nenorāda par iemesliem kas liedz viņai strādāt un gūt ienākumus.

Prasītāja nav arī norādījusi, ka viņai būtu piešķirts maznodrošinātas vai trūcīgas personas statuss, vai ka viņa būtu vērsusies pašvaldībā ar lūgumu šādu statusu piešķirt nolūkā saņemt atvieglojumus dzīvokļa samaksai, nekustamā īpašuma nodoklim u.c.

Tikai pēc atbildētāja paskaidrojumu saņemšanas prasītāja atzina, ka viņai ir arī meita, kura pēc savām iespējām sniedz prasītājai palīdzību.

Saskaņā ar likumu pienākums uzturēt vecākiem gulstas uz visiem bērniem samērā ar viņu materiālajām iespējām, taču prasītāja, lūdzot piedzīt

uzturlīdzekļus tikai no dēla, nav precizējusi, kāda veida un cik lielā apmērā viņai palīdzību sniedz meita, lai tiesa varētu izvērtēt pieprasīto uzturlīdzekļu nepieciešamību un samērīgumu.

Konstatēts, ka prasītāja nav apstrīdējusi atbildētāja paskaidrojumos norādītos faktus.

[5.4] Tiesa uzskata, ka vecāku pienākumi ir ļoti plaši un nekādā ziņā neaprobežojas tikai un vienīgi ar finansiālu bērnu uzturēšanu, līdz ar ko minētos atbildētāja argumentus neatzīst par tādiem, kas saskaņā ar Civillikuma 188. panta otro daļu būtu pamats atbrīvot atbildētāju no pienākuma apgādāt māti.

Atzīts, ka prasība ir noraidāma tā iemesla dēļ, ka prasītāja nav pierādījusi, ka viņai, esot darbaspējīgā vecumā un ar mēreniem funkcionāliem traucējumiem, nav iespējams pašai sevi apgādāt un gūt papildus ienākumus piešķirtajai invaliditātes pensijai, līdz ar ko papildus līdzekļu pieprasīšanai no atbildētāja nav pamata.

Šī iemesla dēļ tiesa spriedumā nepievēršas atbildētāja mantiskā stāvokļa analīzei un iespēju maksāt 100 EUR prasītājas uzturam noskaidrošanai.

[6] Par minēto pirmās instances tiesas spriedumu apelācijas sūdzību iesniegusi prasītāja, pārsūdzot to pilnā apmērā, jo uzskata, ka spriedums ir nepamatots, nepareizs un atceļams.

Apelācijas sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.

[6.1] Vērš tiesas uzmanību, ka, izskatot lietu, tiesa faktiski ierobežoja Civillikuma 188. panta piemērošanas iespēju, proti, sašaurinot subjektu loku, uz kuru attiecināma šī norma.

Civillikuma 188. pants noteic, ka pienākums uzturēt vecākus un vajadzības gadījumā arī vecvecākus gulstas uz visiem bērniem samērā ar viņu spējām un vajadzības gadījumā arī uzturēt vecākus vai vecvecākus un mantas stāvokli. Strīdus par uzturlīdzekļiem vecākiem vai vecvecākiem izšķir tiesa.

Minētais pants nosaka vispārīgo principu, ka bērniem ir pienākums uzturēt vecākus un vajadzības gadījumā arī vecvecākus. Savukārt, no tiesas pieņemtā sprieduma un pamatojuma izriet, ka vecākam prasīt palīdzību no bērna ir iespēja tikai tad, kad vecāks ir pilnīgi bezspēcīgas pensionārs vai, kad vecāks ir pirmās grupas invalīds, kurš nevar pārvietoties. Minēto apliecinot tiesas secinājumi, ka vadoties no dzīvē gūtajiem novērojumiem, tiesa atzina par vispārzināmu faktu, ka strādā un gūst ienākumus arī personas, kurām noteikta pirmā invaliditātes grupa, kā arī tiesas norāde uz pensionēšanas vecumu, proti, Latvijas Republikā vispārējais pensionēšanās vecums sievietēm ir 62 gadi, līdz ar to atzīstams, ka prasītāja nav sasniegusi pensijas vecumu un viņai ir iespējams strādāt algotu darbu.

Minētais tiesas secinājums un no tā izrietoši ierobežojumi ir nepieļaujami. Ar savu rīcību tiesa galvenokārt pārkāpa taisnīguma principu. Proti, juridiskajā literatūrā ir atzīts, ka tiesas pienākums, izskatot lietu, noskaidrot objektīvo patiesību. Jebkuras lietas izskatīšanā svarīgs ir tās rezultāts - taisnīgs, pamatots, tiesību normām atbilstošs nolēmums, kas ir neatņemamas taisnīgas tiesas elements.

[6.2] Tiesas spriedumā neizvērtēja atbilstoši visus lietas un tās izrietošus apstākļus. Proti, Spriedumā tika analizēts prasītājas fiziskais un ekonomiskais stāvoklis un tās izlabošanas iespējas. Proti, tiesnese norādīja, ka prasītājai nav iestājies pensionēšanas vecums un funkcionēšanas ierobežojumi ir vērtējami kā mēreni. Ar ko prasītājai ir iespēja netraucēti strādāt algotu darbu un gūt papildus ienākumus invaliditātes pensijai.

Taču tiesa nav ņēmusi vērā ekonomisko situāciju valstī, proti, pašlaik sakarā ar Covid-19 izplatību un ierobežojumiem valstī vispār ir grūti atrast darbu pat veselam un jaunam cilvēkam. Savukārt cilvēkam pensionēšanās vecumā un vēl ar noteikto invaliditāti ir vēl vairāk apgrūtināta šī iespēja. Atbilstoši 2022. gada 22. janvāra izrakstam no ambulatorā pacienta medicīniskās kartes prasītājai pamatdiagnozes dēļ nerekomendēts celt smagumus, strādāt nakts maiņās, rekomendēts taisīt pārtraukumus ik pēc 2 stundām (izraksts pielikumā). Ar ko, ņemot vērā gan ekonomisko situāciju valstī, gan prasītājas darbspējas ierobežojumus nenoliedzami ir secināms, ka pašlaik prasītājai nav tik viegli atrast darbu un gūt papildus ienākumus.

[6.3] Papildus akcentēta tiesas uzmanība, ka tiesas spriedumā secināts, ka prasītāja nav norādījusi, ka viņai būtu piešķirts maznodrošinātās vai trūcīgās personas statuss, vai ka viņa būtu vērsusies pašvaldībā ar lūgumu šādu statusu piešķirt.

Prasītāja norāda, ka minētais tiesas secinājums neatbilst lietas apstākļiem. Proti, lietā bija iesniegts juridiskās palīdzības administrācijas lēmums Nr. 3-3.1.21/199 no 2021. gada 16. marta, ar kuru prasītājai bija nodrošināta juridiskā palīdzība civillietā. No minētā lēmuma redzams, ka pamats juridiskās palīdzības piešķiršanai ir trūcīgās mājsaimniecības statuss. Taču pašlaik, redzot tiesas nostāju, /pers. D/ iesniedz tiesai izziņu Nr. RSD-21-30402 no 2021. gada 8. novembra par trūcīgās mājsaimniecības statusu.

Pamatojoties uz augstāk minēto secināts, ka izskatot lietu, tiesa nepamatoti ierobežoja Civillikuma 188. panta piemērošanas gadījumus. Ar ko spriedums ir neobjektīvs un netaisnīgs un lietu jāizskata pēc būtības, ņemot vērā apelācijas sūdzībā norādītos argumentus.

[7] Civillietu tiesas kolēģija, izvērtējot lietas apstākļus, pamatojoties uz Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 10. pantu atzina, ka lietu ir iespējams izskatīt rakstveida procesā, dodot lietas dalībniekiem termiņu līdz 2022. gada 25. martam papildu paskaidrojumu vai citu procesuālo lūgumu iesniegšanai tiesā. Par lietas izskatīšanas datumu lietas dalībniekiem savlaicīgi un likumā noteiktajā kārtībā paziņots.

[8] Atbildētājs 2022. gada 11. februārī iesniedzis tiesā paskaidrojumus uz apelācijas sūdzību, kuros norādījis iebildumus tās nepamatotībai (*lietas 124. lapa*).

Motīvu daļa

[9] Civillietu tiesas kolēģija, izvērtējusi apelācijas sūdzības motīvus un rakstveida pierādījumus, atzīst, ka prasība nav pamatota un ir noraidāma.

[10] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426. panta pirmo daļu, 430. panta trešo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā, un nepārbauda pirmās instances tiesas konstatētos faktus, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

Prasītāja iesniegtajā apelācijas sūdzībā pārsūdz pirmās instances tiesas spriedumu pilnā iesniegtās prasības apjomā, tādējādi prasība apelācijas instances tiesā izskatāma pilnā apmērā.

[10.1] Tiesas kolēģija konstatē, ka neviens pušu radniecību apliecinošs dokuments lietā nav iesniegts, taču lietā nav strīda, ka atbildētājs ir prasītājas dēls.

Prasītāja cēlusi tiesā prasību par uzturlīdzekļu piedziņu no atbildētāja 100 EUR apmērā ik mēnesi vecāka labā, pamatojoties uz Civillikuma 188. panta pirmo daļu, kas nosaka, ka pienākums uzturēt vecākus un vajadzības gadījumā arī vecvecākus gulstas uz visiem bērniem samērā ar viņu spējām uzturēt vecākus vai vecvecākus un mantas stāvokli. Strīdus par uzturlīdzekļiem vecākiem vai vecvecākiem izšķir tiesa.

Atbildētājs prasību par uzturlīdzekļu piedziņu neatzīst nekādā apmērā, līdz ar ko strīds jāizšķir tiesai.

[10.2] No Civillikuma 188. panta izriet, ka tajā nav noteikti konkrēti gadījumi, kādos iestājas bērna pienākums uzturēt vecākus, tāpat nav noteikts konkrēts apmērs un laika periodi, kādā bērnam būtu jāuztur vecāki.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 5. panta sesto daļu, piemērojot tiesību normas, tiesa ņem vērā judikatūru, un proti, Senāta 2011. gada 27. aprīļa spriedumu lietā Nr. SKC-160/2011 ar kuru atzīts, ka no Civillikuma 188. panta pirmās daļas nepārprotami izriet bērnu pienākums apgādāt vecākus. Tomēr, kā tas jau izriet no minētās tiesību normas gramatiskā tulkojuma, šāds pienākums bērniem nepastāv vienmēr un per se, bet gan rodas tikai vajadzības gadījumā. Minētās tiesību normas izpratnē ar vajadzības gadījumu jāsaprot vecāku nepieciešamība pēc papildu līdzekļiem tādu iemeslu dēļ, ka viņi paši nespēj sevi nodrošināt un apgādāt. Nepieciešamību pēc papildu līdzekļiem un to apmēru pamato faktiskie apstākļi katrā atsevišķā situācijā, kurus, izspriežot lietu, jāvērtē tiesai. Savukārt fakts, ka vecākiem vajadzīga bērna apgādība, jāpamato prasītājam, tādējādi pierādīšanas pienākums, prasot uzturlīdzekļus no bērniem, gulstas uz vecākiem. Senāts norāda, ka tikai pēc tam, kad tiesa uzskata par pierādītu un pamatotu vajadzību pēc papildu līdzekļiem, tai jāvērtē, kādā apmērā un kādās daļās prasītāja bērniem ir pienākums to sniegt.

[10.3] No minētā tiesas kolēģija secina, ka izšķirot strīdu par uzturlīdzekļiem vecākam, primāri ir noskaidrojams jautājums par vecāka nepieciešamību pēc papildus līdzekļiem un pēc tam novērtējams ir arī bērna mantas stāvoklis. Tāpat, tiesas ieskatā, ir būtiski noskaidrot iemeslu, kādēļ vecāki paši nespēj sevi nodrošināt un apgādāt.

Prasītāja norāda, ka viņa ir 59 gadus veca pensionāre. Tiesas kolēģija atzīst, ka Latvijas Republikā vispārējais pensionēšanās vecums sievietēm ir 62 gadi, līdz ar ko atzīstams, ka prasītāja nav sasniegusi pensijas vecumu, kā tas pamatoti konstatēts pirmās instances tiesas spriedumā.

No lietas materiālos esošās VSAA 2021. gada 30. septembra izziņas izriet, ka prasītāja līdz 2021. gada aprīlim saņēma invaliditātes pensiju 83,04 EUR mēnesī, 2021. gada maijā saņēma 347,94 EUR, bet kopš 2021. gada jūnija saņem pensiju 136 EUR mēnesī.

Tiesas kolēģija konstatē, ka, pamatojoties uz VDEĀK 2020. gada 25. maija lēmumu Nr. 12-2020-619, prasītājai noteikts vispārējo darbaspēju zaudējums 25 %-59 % un trešā invaliditātes grupa uz laiku līdz 2021. gada 21. oktobrim.

No lēmuma cita starpā izriet, ka iesniedzēja vēlas, lai noteiktu augstākas pakāpes invaliditāti, jo uzskata, ka viņas veselības stāvoklis ir smagāks, nekā bija novērtēts. Norādīts, ka funkcionālo spēju pašnovērtējuma anketā iesniedzējas atzīmētās grūtības neatbilst uzrādītām konsultantu slēdzieniem un izmeklējumu rezultātiem. Līdz ar to iesniedzējas funkcionēšanas ierobežojumi ir vērtējami kā mēreni.

Ievērojot VDEĀK lēmumā norādīto un to, ka prasītājai ir noteikta pati zemākā- t.i. 3. invaliditātes grupa, nosakot vispārējo darbspēju zaudējumu 25%-59% procentu robežās ar mēreniem funkcionēšanas ierobežojumiem, tiesas kolēģija atzīst, ka invaliditātes piešķiršana prasītājai netraucē strādāt algotu darbu un gūt papildus ienākumus invaliditātes pensijai, jo, vadoties no dzīvē gūtajiem novērojumiem, tiesas kolēģija pievienojas pirmās instances tiesas atzinumam, ka vispārzināms ir fakts, ka strādā un gūst ienākumus arī personas, kurām noteikta pirmā invaliditātes grupa.

[10.4] Nav pamatoti apelācijas sūdzības arguments, ka tiesa nav ņēmusi vērā ekonomisko situāciju valstī, proti, ka pašlaik sakarā ar Covid-19 izplatību un ierobežojumiem valstī vispār ir grūti atrast darbu pat veselam un jaunam cilvēkam.

Tiesas kolēģija ieskatā, prasītāja ir darbaspējīga un ja viņai būtu vēlēšanās, varētu atrast darbu atbilstoši viņas kvalifikācijai un izglītībai, ko pierāda lietā iesniegtie pieejamie darba sludinājumi (*lietas 126.-137. lapa*). Turklāt prasītāja var vērsties arī Valsts nodarbinātības aģentūrā, apmeklēt piedāvātos kursus, lai papildinātu savas zināšanas vai iegūtu jaunu profesiju, jaunas zināšanas un iemaņas.

Tāpat tiesas kolēģija par pamatotiem atzīst atbildētāja iebildumus, ka prasītāja nav izmantojusi iespēju iegūt papildus ienākumus, veicot sava divistabu dzīvokļa apmaiņu pret mazāku dzīvojamo platību, saņemot piemaksu par to.

Šādos apstākļos tiesas kolēģija atzīst, ka prasītāja ir persona darbaspējīgā vecumā, kura ir spējīga strādāt un sevi apgādāt, taču subjektīvu iemeslu dēļ to nedara, izvēloties prasīt uzturlīdzekļus no sava dēla, kuram savukārt, pašam ir pienākums uzturēt savu bērnu.

Objektīvus iemeslus tam, ka prasītāja pati nespēj sevi apgādāt, tiesas kolēģija nekonstatē.

[10.5] Civilprocesa likuma 93. panta pirmā daļa nosaka, ka katrai pusei jāpierāda tie fakti, uz kuriem tā pamato savus prasījumus vai iebildumus.

Prasītāja kā vienīgo iemeslu nespējai sevi uzturēt norāda to, ka viņa saņem invaliditātes pensiju, taču vienlaicīgi prasītāja neko nenorāda par iemesliem kas liedz viņai strādāt un gūt ienākumus.

Kā redzams no lietā esošās izziņas par atbilstību trūcīgās mājsaimniecības statusam, prasītāji noteikts trūcīgās mājsaimniecības statuss uz laiku no 2021. gada 1. novembra līdz 2022. gada 30. aprīlim (*lietas 117. lapa*).

Vienlaikus lietā nav pierādījumu, ka viņa būtu vērsusies pašvaldībā ar lūgumu saņemt atvieglojumus dzīvokļa samaksai, nekustamā īpašuma nodoklim u.c.

[10.6] Lietā nav strīda, ka prasītājai ir arī meita, kura pēc savām iespējām sniedz prasītājai palīdzību.

Saskaņā ar likumu pienākums uzturēt vecākus gulstas uz visiem bērniem samērā ar viņu materiālajām iespējām, taču prasītāja, lūdzot piedzīt uzturlīdzekļus tikai no dēla, nav precizējusi, kāda veida un cik lielā apmērā viņai palīdzību sniedz meita, lai tiesa varētu izvērtēt pieprasīto uzturlīdzekļu nepieciešamību un samērīgumu.

[10.7] Civilprocesa likuma 96. panta piektā daļa notiec, ka pusei nav jāpierāda fakti, kurus šajā likumā noteiktajā kārtībā nav apstrīdējusi otra puse.

Tiesas kolēģija konstatē, ka prasītāja nav apstrīdējusi atbildētāja paskaidrojumos norādītos sekojošos faktus: „Prasītāja savas dzīves laikā nav centusies strādāt un pelnīt tādā apmērā, lai būtu finansiāli atbildīga gan par sevi, gan par bērniem, nerunājot par saviem vecākiem. Visu mūžu prasītāju un bērnus atbalstīja vecmāmiņa /pers. H/ - prasītājas māte. Pēc būtības prasītāja ne atbildētāju, ne viņa māsu nav finansiāli uzturējusi. Viņa sākotnēji ir audzinājusi atbildētāju, bet lielu daļu no savas bērnības un visu studiju laiku atbildētāju ir audzinājusi, skolojusi un uzturējusi vecmāmiņa kopā ar vectētiņu, kamēr abi bija dzīvi. Vecvecāki nodrošināja atbildētajam iespējas mācīties privātskolā un pilnībā apmaksāja mācības no ceturtās līdz sestajai klasei un visu vidusskolas laiku. Sākotnēji atbildētāja tēvs un vecvecāki finansēja sporta deju nodarbības. No 12 līdz 14 gadiem to finansēja deju partneres /pers. I/ vecāki, vēlāk vecvecāki un /pers. J/ ģimene".

Tiesas kolēģija atzīst, ka prasība ir noraidāma, tā kā ka prasītāja nav pierādījusi, ka viņai, esot darbaspējīgā vecumā un ar mēreniem funkcionāliem traucējumiem, nav iespējams pašai sevi apgādāt un gūt papildus ienākumus piešķirtajai invaliditātes pensijai, līdz ar ko papildus līdzekļu pieprasīšanai no atbildētāja nav pamata.

Šā iemesla dēļ tiesas kolēģija spriedumā nepievēršas atbildētāja mantiskā stāvokļa analīzei un iespējai maksāt 100 EUR prasītājas uzturam noskaidrošanai.

[10.8] Saskaņā ar Civillikuma 188. panta otro daļu bērnu var atbrīvot no pienākuma uzturēt vecākus vai vecvecākus, ja tiek konstatēts, ka vecāki vai vecvecāki bez dibinātiem iemesliem izvairījušies pildīt savus pienākumus pret bērnu.

No lietā esošā tiesu izpildītāja 2021. gada 16. novembra akta par fakta fiksēšanu, izriet, ka prasītāja pieļauj emocionālu vardarbību pret savu māti, kā arī vardarbīgi uzbrūk atbildētājam, sit viņu ar čībām. Minētais notiek vecmāmiņas un atbildētāja māsas klātbūtnē. Šāda vardarbība no prasītājas puses attiecībā pret atbildētāju ir bijusi visu viņa bērnības un jaunības laiku, ko arī prasītāja atzīst ar frāzi „Esmu tava māte, Tu saproti, ka par maz situ Tevi bērnībā." (*lietas 47.-50. lapa*).

[10.9] Atbildētāja rakstveida paskaidrojumos norādīto, ka prasītājas attieksme pret atbildētāju bērnībā un jaunībā, viņas pieļautā emocionālā un fiziskā vardarbība, ir atstājusi psiholoģiskas un emocionālas sekas atbildētāja psiholoģiskajam un emocionālajam stāvoklim atbilstoši Civilprocesa likuma 104. panta pirmajai daļai apstiprina SIA „Aprūpes centrs „Agate"" sertificētās klīniskās un veselības psihologa /pers. K/ 2021. gada 19. novembra psiholoģiskās izpētes atzinums par izpētes rezultātiem Nr. KL/11/2021/11-2. No minētā atzinuma izriet, ka atbildētājam ir iekšējie konflikti, kuru pamatā ir fiziskā un verbālā agresija no mātes puses un tas lika viņam justies emocionāli neatbalstītam, nosodītam, pamestam novārtā, vientuļam, nepilnvērtīgam, manipulatīvam, neizlēmīgam, emocionāli pazemotam. Atbildētājs pārcietis emocionālu un fizisku vardarbību bērnībā no vecāku puses (mātes), kura izpaudās kā emocionāla un fiziska vardarbība, emocionāla novārtā atstāšana." Kā norādīts atzinumā, „apkopotie rezultāti norāda, ka atbildētājam ir ieilgusi atbildes reakcija uz psihotraumējošu situāciju, kas pašlaik tieši ietekmē klienta ikdienas dzīvi, spēju risināt situācijas. Atbildētājs izvairās komunicēt un veidot saskarsmi ar māti, jo tādā veidā viņš izjūt psihoemocionālo spriedzi, atkārtoti pārdzīvo saglabātās negatīvās atmiņas" (*lietas 51.-53. lapa*).

Tādējādi prasība noraidāma arī saskaņā ar Civillikuma 188. panta otro daļu, tā kā tiesas kolēģija konstatējusi, ka prasītāja bez dibinātiem iemesliem izvairījusies pildīt savus pienākumus pret bērnu.

[11] Prasītāja, ceļot prasību, no tiesas izdevumu samaksas ir atbrīvota uz likuma pamata, tādēļ noraidot prasību, tiesas izdevumus uzņemas valsts.

[12] Konstatējot, ka pirmās instances tiesa pamatā pareizi izvērtējusi lietā pastāvošos apstākļus atbilstoši tiesas rīcībā esošajiem pierādījumiem un piemērojamām tiesību normām, vienlaikus tiesas kolēģija konstatējusi papildus pamatu prasības noraidīšanai saskaņā ar Civillikuma 188. panta otro daļu, un apelācijas sūdzībā norādītie argumenti nav guvuši apstiprinājumu, ir pamats analoga sprieduma taisīšanai, noraidot prasību.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 8., 97., 193., 430., 432., 434. pantu, Civillietu tiesas kolēģija

nosprieda

noraidīt pilnībā /pers. D/ prasību pret /pers. E/ par uzturlīdzekļu piedziņu.

Spriedumu var pārsūdzēt 30 dienu laikā no sprieduma pieejamības dienas Senāta Civillietu departamentā, kasācijas sūdzību iesniedzot Rīgas apgabaltiesā, un iemaksājot drošības naudu 300 EUR Augstākās tiesas depozītu kontā Nr. LV83TREL8280010000000; saņēmējs: Latvijas Republikas Augstākā tiesa, reģistrācijas Nr. 90000068892; saņēmēja banka: Valsts kase; klasifikācijas kods F22010010.

Spriedums sastādīts un pieejams tiešsaistes sistēmā 2022. gada 27. aprīlī.

Tiesnese	Inese Strelča
Tiesnese	Ilze Celmiņa
Tiesnese	Ligita Gavare